

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ПІДРОЗДІЛУ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ В ОРГАНІЗАЦІЙНУ СТРУКТУРУ ПІДПРИЄМСТВА

ДМИТРИЄВ І. А.

доктор економічних наук

БЛИЗНЮК А. О.

аспірант

Харків

Особливості функціонування сучасного підприємства та необхідність приділення додаткової уваги забезпеченню належного рівня економічної безпеки вимагають від нього створення нового спеціалізованого функціонального підрозділу і грамотної інтеграції його в організаційну структуру з метою забезпечення максимальної ефективності функціонування підрозділу управління економічною безпекою.

Метою статті є обґрунтування доцільності створення відособленого структурного підрозділу підприємства, призначенням якого є управління економічною безпекою, та визначення особливостей його інтеграції відповідно до різних типів організаційних структур управління.

Формування організаційної структури підприємства має відбуватися з врахуванням функціонального, елементного та організаційного аспектів [1, 2].

Функціональний аспект полягає у визначенні усього різноманіття функцій, які повинне виконувати підприємство як система. У розрізі досліджуваної проблеми можна стверджувати, що на сучасному підприємстві виникла нова специфічна група функцій з забезпечення належного рівня економічної безпеки.

Елементний аспект розвиває функціональний і виокремлює в системі елементи з чіткими функціями. Відповідно, можна стверджувати про необхідність створення нового функціонального підрозділу підприємства з реалізації функцій щодо управління економічною безпекою або про необхідність перерозподілу функцій між вже існуючими підрозділами.

Організаційний аспект встановлює зв'язки між елементами системи, визначає рівні ієрархії в її межах, тобто визначає структуру підприємства як системи. Відповідно, при створенні нового елементу системи, а саме: підрозділу з управління економічною безпекою, є необхідним визначення всього спектру його вертикальних і горизонтальних зв'язків з іншими елементами системи, тобто з існуючими підрозділами підприємства.

Отже, необхідність забезпечення економічної безпеки підприємства вимагає перегляду його організаційної структури та створення нового відповідного підрозділу. Однак на великій кількості вітчизняних підприємств на сьогодні вже існують підрозділи, що гарантують їх безпеку – це так звані «служби безпеки». Тому в умовах їх

наявності на підприємстві виникає питання доцільності створення нового структурного підрозділу [3].

Проведемо аналіз сутності та ознак, що формують принципову відмінність між організаційними аспектами функціонування служби безпеки підприємства та підрозділу з гарантування його економічної безпеки.

Існують ключові ознаки, які визначають різницю у функціонуванні служби безпеки й підрозділу управління економічною безпекою підприємства.

По-перше, різними є об'єкти, на управління якими спрямована діяльність досліджуваних підрозділів. Якщо для служби безпеки – це силова безпека й захист інформації, то для підрозділу економічної безпеки – це економічний стан підприємства, який він повинен підтримувати на задовільному з погляду власника рівні.

По-друге, різною є ієрархічна підпорядкованість підрозділів. Якщо служба безпеки підконтрольна власникові й найвищій керівній ланці, то підпорядкованість підрозділу економічної безпеки буде визначатися видом організаційної структури підприємства. Відрізняються також і підрозділи підприємства, що перебувають у підпорядкуванні досліджуваних служб: на більшості досліджуваних підприємств немає прямого лінійного зв'язку між службою безпеки й іншими підрозділами. Підрозділ же економічної безпеки повинен бути інтегрованим в організаційну структуру підприємства так, щоб забезпечувався потік інформації й досягався стабільний стан функціонування різних складових діяльності підприємства. Тобто підрозділу економічної безпеки повинні бути підпорядковані відповідні структурні підрозділи підприємства.

По-третє, різним для служб є й ступінь інтеграції в господарський і виробничий процеси: на відміну від підрозділу економічної безпеки, служба безпеки характеризується організаційною відособленістю від них.

Додатковою відмінністю є також і персонал, що необхідний для функціонування підрозділів. Якщо для служби безпеки – це насамперед працівники з юридичною освітою і досвідом роботи переважно в органах внутрішніх справ, то для підрозділу економічної безпеки – це працівники з економічною освітою і досвідом управлінської роботи в різних виробничих підрозділах.

Різним для служб є методичне забезпечення діяльності. Для служби безпеки – це нормативно-правова база, що регулює діяльність підприємства, для підрозділу економічної безпеки – це внутрішній документообіг підприємства і результати спеціалізованих досліджень.

Отже, проведений аналіз дозволив встановити принципову відмінність у характері реалізації дій служби безпеки та підрозділу економічної безпеки підприємства, а також дозволив додатково обґрунтувати необхідність введення останнього в організаційну структуру вітчизняного підприємства.

Надзвичайно важливим при створенні будь-якого нового підрозділу є також збереження існуючих виробничих зв'язків та потоків інформації всередині підприємства, підвищення загальної ефективності управління. Отже, ефективне впровадження підрозділу управління економічною безпекою в організаційну структуру підприємства має передбачати виконання наступних вимог: забезпечення прямого зв'язку з підрозділами, що відповідають за рівень певної складової економічної безпеки підприємства, та їх працівниками відповідно до ієрархії в межах підрозділу; забезпечення повного доступу до інформації; забезпечення персоналом відповідного рівня кваліфікації; дотримання принципу єдиновладдя; забезпечення традиційного для підприємства розподілу чисельності керівників та працівників виробничих підрозділів.

Результати аналізу особливостей інтеграції підрозділу управління економічною безпекою в умовах найбільш поширених видів організаційних структур підприємства [4, 5] наведено в *табл. 1*.

ВИСНОВОК

Підрозділ з управління економічною безпекою є вимогою сьогодення для сучасного підприємства, яке активно розвивається в умовах вітчизняного ринку. Однак правильність його впровадження в організаційну структуру управління підприємством і ступінь дотримання головних принципів менеджменту при цьому значною мірою визначають ефективність реалізації функцій досліджуваного підрозділу при забезпеченні визначеного власником рівня економічної безпеки. ■

Таблиця 1

Особливості інтеграції підрозділу економічної безпеки (ПЕБП) в умовах різних видів організаційних структур підприємства (ОСП)

Тип ОСП	Вид ОСП	Сутність та особливості виду ОСП	Організаційні аспекти інтеграції ПЕБП в ОСП	
			Особливості	Рівень ієрархії
Механістичний	Лінійна	<ul style="list-style-type: none"> Відокремлення управління від виконання роботи; домінують вертикальні потоки інформації; прямий вертикальний зв'язок між елементами структури 	<ul style="list-style-type: none"> В умовах елементарної ОСП керівник виконує функції з підтримки ЕБП без створення нового підрозділу; в умовах лінійної управлінської ієрархії розташування ПЕБП на другому рівні ієрархії у підпорядкуванні лише вищому керівництву 	<ul style="list-style-type: none"> Найвищий Вищий
	Функціональна	Розподіл інформації та зв'язків відповідно до функціональної спеціалізації підрозділів	<ul style="list-style-type: none"> Створення нового функціонального ПЕБП, відособленого від інших підрозділів та підлеглого лише вищому керівництву; відсутність прямого впливу на інші підрозділи 	Середній
	Лінійно-функціональна	<ul style="list-style-type: none"> Лінійна схема управління; обслуговуючий характер діяльності функціональних служб 	ПЕБП є однією з обслуговуючих керівника функціональних служб, що має опосередкований вплив на виробничі підрозділи	Середній
	Лінійно-штабна	<ul style="list-style-type: none"> Лінійне управління; створення при керівках спеціальних поліфункціональних штабів 	Введення до штабу керівника спеціаліста з управління ЕБП	Середній
	Дивізійна	<ul style="list-style-type: none"> Створення окремих дивізіонів підприємства за певним принципом; лінійний зв'язок дивізіонів з вищим керівництвом; відносна децентралізація прийняття рішень 	<ul style="list-style-type: none"> Створення ПЕБП у числі вищих корпоративних служб підприємства; створення функціональних підрозділів ЕБП у межах дивізіонів 	<ul style="list-style-type: none"> Вищий Середній
Адаптивний	Проектно-цільові	<ul style="list-style-type: none"> Формується відповідно до організаційного проекту; велика гнучкість; можливість розпорощення ресурсів 	Введення спеціаліста з ЕБП до проектної команди	Середній
	Матричні	Подвійне підпорядкування виконавців функціональним керівникам і керівникам проектів	<ul style="list-style-type: none"> Створення ПЕБП на другому рівні ієрархії у підпорядкуванні вищому керівництву; створення функціонального підрозділу ЕБП 	<ul style="list-style-type: none"> Вищий Середній

ЛІТЕРАТУРА

1. Федулова Л. І. Менеджмент організацій / Л. І. Федулова, І. В. Сокирник, В. В. Стадник. – К. : Либідь, 2004. – 446 с.

2. Охріменко А. Г. Основи менеджменту : Навч. посіб. / А. Г. Охріменко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 130 с.

3. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : Монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарев, О. М. Ляшенко. – К. : Лібра, 2003. – 280 с.

4. Мартыненко Н. М. Основы менеджмента : Учебник / Н. М. Мартыненко. – К. : Каравелла, 2003. – 496 с.

5. Шегда А. В. Менеджмент : Підручник / А. В. Шегда. – К. : Знання, 2004. – 687 с.
